

Метод проектів як спосіб формування англомовної соціокультурної компетентності студентів-сходознавців

Л. Г. Смовженко*, Н. В. Сорокіна

Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

*Corresponding author. E-mail: smovzhen@yandex.ru

Paper received 13.03.17; Accepted for publication 20.03.17.

Анотація. У статті розглядається метод проектів як спосіб формування англомовної соціокультурної компетентності студентів-сходознавців. Наведено приклади класифікації, типології та етапів проектної роботи.

Ключові слова: проект, проектна робота, типологія проектів, студенти-сходознавці, тематика проектів.

Вступ. Домінантною ознакою розвитку сучасного освітнього простору є зростання ролі міжкультурної іншомовної комунікації між представниками різних країн від міждержавного до міжособистісного неформального спілкування. Беззаперечним є той факт, що з метою досягнення взаєморозуміння партнери у міжкультурній іншомовній комунікації повинні враховувати специфіку країни, їхню культуру, спосіб формування та формування думок, менталітет, особливості паралінгвістичної поведінки тощо. Саме тому, формування міжкультурної комунікативної компетентності у сукупності всіх її складових, включаючи, окрім мовної та мовленнєвої соціокультурну компетентність, проголошено метою навчання іноземної мови на європейському освітньому просторі [3].

Короткий огляд публікацій по темі. Виклад основного матеріалу. Підтвердженням цього є теоретичні та практичні доробки І.П.Бондаренка, О.В.Бир-юк, Є.М.Верещагіна, В.Г.Костомарова, О.В. Асадчих, К.К.Комісарова, М.Л.Писанко, В.В.Сафонова, Н.В.Склярєнко, О.Б.Тарнопольського, С.Г.Термінасова, Г.Д. Томахіна, Л.П. Яценко, М. Вугам, С. Kramersch, G. Neuner, J. Zorru, які у своїх дослідженнях розвивали та деталізували соціокультурний напрямок методики навчання іноземних мов на різних етапах та в різних типах навчальних закладів.

Одним з показників готовності студента до міжкультурної комунікації є сформованість його соціокультурної компетентності. Особливо гостро постає питання про зміст соціокультурної компетентності студентів-сходознавців, які вивчають другу мову – англійську. Когнітивна складова соціокультурної компетентності студента-сходознавця дозволяє виділити: - *academic knowledge* (знання, які студент отримує під час навчання та отримання освіти); - *empirical knowledge* (знання, здобуті студентом через власний досвід); - *private knowledge* (знання ціннісних орієнтирів, притаманних певним соціальним групам різних країн, як то: релігія, табу, історична спадщина, особливості розвитку, фонові знання тощо). В реальному житті синтез цих трьох «знань» охоплює повсякденне життя; умови та стандарти проживання; етикетну поведінку; стосунки між людьми, систему цінностей, поглядів, ставлень; політику, релігію, гумор, мистецтво; екстралінгвістичну поведінку носіїв мови; соціалізацію стандартів спілкування та поведінки у суспільстві. Стосовно формування соціокультурної компетентності студентів-сходознавців ці вміння дають можливість вдало та ефективно здійснювати міжкультурну комунікацію англійською мовою фахового спрямування, спираючись на усвідомлення схожості та відмінностей рідної та східної культур, виступати посередником між анг-

лійською, рідною та східною культурою, максимально уникаючи можливих непорозумінь та конфліктів.

Завдання формування соціокультурної англомовної компетентності є одним з пріоритетних протягом усіх років підготовки студентів-сходознавців в Інституті філології Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, оскільки англійська мова є фахом (Україна, спеціальність «Східна мова та література, Англійська мова»), та, згідно з програмою, є конкретизованою для кожного з років навчання. Так, на першому курсі студенти-сходознавці починають ознайомлення з соціокультурними характеристиками життя країн Сходу; на другому вони набувають глибшого усвідомлення історичного, соціального та культурного контексту життя у країнах Сходу; на третьому та четвертому курсах відбувається систематизація та розвиток отриманих знань, навичок та вмінь [6; 7].

Пошук нових парадигм у підготовці студентів-сходознавців зумовлений необхідністю формування професіоналів, здатних до самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення. Вченими вже зроблені певні кроки щодо забезпечення досягнення поставлених цілей, що стимулюють високу мотивацію групової, самостійної та індивідуальної роботи студентів-сходознавців, забезпечують її сучасний та актуальний зміст, можливість творчої реалізації власних здібностей, а також наочної презентації власних досягнень у колективі ровесників. Освітньою технологією, яка задовольняє зазначеним вимогам, сьогодні вважається метод проектів. Він знайшов досить поширене використання у навчанні іноземних мов (Е.Г. Арванітопуло, Н.І. Боринець, Е.В. Бурцева, Н.І.Годованець, І.В.Дубко, О.В.Кіршова, О.О.Косогова, А.В.Конише-ва, В.В. Копилова, С.В. Купрікова, Н.М. Сергєєва, Л.Новикова, Я.В. Тараскіна).

Аналіз методичної літератури виявляє наявність різних трактувань терміну «проект»: метод проектів (Є. Полат, W. Kilpatrick), проектна методика (Е.Г. Арванітопуло), проектна робота (D. Fried-Booth, T. Hutchinson), проектна технологія (Н.Ф. Коряковцева), проектне навчання (project-based learning) (S.Peterson, R.A. Myer), проектний підхід (project approach) (D. Diffily), проектно-орієнтований підхід (project-oriented approach) (G. Carter, H. Thomas). Так, Є. Полат розглядає метод проектів як спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, яка повинна завершитися реальним, практичним результатом; а, отже, проект направлений на розвиток самостійного мислення, вирішення проблем, використовуючи знання з різних областей, прогнозування результатів та наслідків різних варіантів рішення [5, с. 3–4]. За визначенням Н.Ф. Коряковцевої, проект-

на технологія – одна з технологій у навчанні, яка оснований на моделюванні соціальної взаємодії малої групи в навчальному процесі, іншими словами, взаємодія в процесі навчання та навчання в системі соціальної взаємодії, протягом якої ті, хто навчаються, виконують різні соціальні ролі і готуються їх виконувати в процесі вирішення проблемних задач в ситуаціях реальної взаємодії [4, с. 125]. Е. Г. Арванітопуло, окреслюючи поняття метод проектів, визначає його як комплекс вправ або завдань, які передбачають організовану, тривалу значущу для студентів самостійну дослідну діяльність іноземною мовою, яка виконується як в аудиторії, так і в поза аудиторний час [1, с. 4].

Метою статті є представити шляхи використання методу проектів у підготовці студентів-сходознавців, а саме: 1) пред’явлення вміння використовувати досвід, що був одержаний в процесі вивчення східної та англійської мов; 2) імплементація зацікавленості до предмету дослідження; 3) демонстрація власного рівня володіння англійської мови; 4) особиста відповідальність тих, хто навчається за прогрес у навчанні; 5) розвиток самостійного мислення з метою використання набутих знань, навичок та вмінь на практиці; 6) розкриття індивідуальності кожного студента-сходознавця; б) самостійні чи групові пошуково-інформаційні вміння студента-сходознавця. Реалізація поставленої мети у підготовці студентів-сходознавців змусила нас класифікувати проекти за такими критеріями:

- за характером домінуючої діяльності в проекті (дослідницький, творчий, інформаційний);
- за характером керування проектом (з відкритим чи прихованим керуванням);
- за ступенем реалізації міжпредметних зв’язків (східна мова та англійська мова) (проект одної теми, міжпредметний проект);

- за кількістю учасників проекту (груповий, індивідуальний, парний, проект з парною домінантою);
- за строком виконання (середньої тривалості, короткотривалий, довготривалий).

Матеріали та методи. Перегляд компонентів англійської соціокультурної компетентності студентів-сходознавців Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка призвів до уточнення типологію проектів, що застосовуються у навчанні мов. В основу типології нами було покладено типізацію, зокрема, за характером кінцевого мовленнєвого продукту (лінгвокраїнознавчі, літературознавчі, інформаційні, рольові, дослідні, творчі, практично орієнтовані, фаховоорієнтовані тощо).

Результати та їх обговорення. Дослідивши питання використання методу проектів, ми дійшли висновків, що пошуково-прикладну діяльність студентів-сходознавців бажано проводити в межах таких етапів: 1) підготовчий (вибір теми (підтеми), дослідження та збір інформації (обговорення планів роботи, планування кінцевого продукту, обговорення макетів проектів); 2) власне проектування (підготовка готового продукту, презентація); 3) оцінювання (обговорення та оцінка результатів) [8, с. 55].

Проілюструємо зміст пошуково-дослідницької діяльності студентів-сходознавців прикладами. Відповідно до Програми [6; 7] та змісту соціокультурної компетентності нами було обрано таку тематику проектної роботи для студентів-сходознавців другого року навчання: “Magical places of the East”; “Art & Painting”; “Dreams & Reality”; “Architecture of the East”; “Religion”; “Government: The right answer quiz”; “History of the East”; “The modern life of the East”; “Tips for travelers”.

Так, наприклад, студенти-японісти здійснюють добір теми (підтеми) в межах наступної тематики (таблиця 1):

Таблиця 1. Тематика проектної роботи студентів-японістів (2 рік навчання)

Project	Topics
“Magical places of the East” (Japan)	Himeji Castle, Kiyomizu-dera, Great Buddha of Kamakura, Todaiji Temple, Tokyo Imperial Palace, Mount Fuji, Golden Pavilion, Hiroshima, Kyoto
“Art & Painting”	Japanese Traditional Art: Pottery and Sculpture, Bonsai, Ikebana, Origami, Japanese Calligraphy, Ink Art Painting, Japanese Art, Mini Painting, Butterfly Art, Butterfly Painting, Insect Art Painting, Gift Art, Japanese Martial Arts
“Dreams & Reality”	Landscape and Environment, City, Town & Countryside, Population, Statistics, Gazetteer of Place-names
“Architecture of the East” (Japan)	Interior design of Japan, Landscape architecture in Japan, Gardens and parks in Japan, Artificial islands of Japan, Maishima
“Religion”	Shinto Traditions, Japanese Buddhist Traditions, Christianity, Role of Women
“History of the East”	Historical Survey, Biographies of Historical Figures, Warrior History, Warrior Ethics, Martial Arts and Weaponry, Armor, Helmets & Shields, Fortifications, Warrior Ranks and Hierarchy, Wars and Battles
“The modern life of the East” (Japan)	The People, Language, Education, Music, Fashion
“Government: The right answer quiz”	Imperial and Military Rule, Structure of the Imperial Court, Structure of the Shogunates, Law, Crime & Punishment
“Tips for travelers”	Tokyo Metropolitan Government Building, Akihabara, Tokyo Tower, Shibuya Pedestrian Crossing, Shinjuku Gyoen National Garden, Meiji Shrine, Sensoji Temple

За такого розподілу тематики проектної роботи роль викладача англійської мови ми вбачаємо в якості «a controller», «a prompter», «a resource» та «a tutor»; на етапі збору інформації корисним є залучення викладачів-носіїв японської мови в ролі «a participant» та «a resource». Інтегрована робота викладача англійської та японської мов, особливо на підготовчому етапі, дає можливість студенту отримати чіткі інструкції щодо змісту процесу та результату своєї роботи, зорієнтуватися в джерелах додаткової інформації тощо.

Проектною методикою передбачено, що кінцеві ре-

зультати обговорюються та оцінюються самими учасниками проектних груп, проте більш об’єктивні та виважені критерії оцінювання на сьогоднішній день може використати лише викладач [2]. З цією метою нами було розроблено «Паспорт Проекту» та «Лист оцінювання проекту» [2]. Тому, до переліку ролей та функцій викладача у проекті додамо функцію «a controller». Можемо також припустити, що ступінь керування з боку викладача значно зменшується під час фіксації студентами-сходознавцями власних спостережень та ставлень до варіативних соціокультурних фактів та явищ, адже цей

вид роботи є суто індивідуальним. Її виконання, однак, не закінчується виставленням формальної оцінки у кількості балів, викладач повинен прокоментувати усе, що було зроблено студентами, пояснити, чому завдячується успіх або неуспіх, надати рекомендацій щодо покращення роботи студентів у майбутньому (заповнюється викладачем «After Project List #1» та заповнюється студентом «After Project List #2»):

Таблиця 2. After Project List

Name of student _____, group _____
1/ The brand new for me was/were.....
2/ I have never heard about.....
3/ The best thing I was impressed
4/ The worst thing I was impressed
5/ Now I can.....
6/ I would like
7/ I am ready
8/ My next step is

Мовленнєва комунікація в межах групових і індивідуальних проєктів здійснюється в усній та письмовій формі, та, відповідно, з використанням аудіювання (під час сприйняття автентичного англійського мовлення акторів відео сюжетів, виступів); переглядове і ознайомлювальне читання додаткових текстових матеріалів, що містять соціокультурну інформацію; підготовлене та непідготовлене монологічне/діалогічне мовлення; усне полілогічне мовлення; письмо, яке виступає і як допоміжний засіб навчання (фіксування власних спос-

тережень, дотатків), так і як цільове вміння. Зважаючи на «відносно гнучкий» або «гнучкий» характер управління діяльністю студентів-сходознавців на етапі підготовки кінцевого продукту передбачаємо вільний вибір студентами форм усного мовлення – монологу, діалогу або полілогу – у представленні власне проєкту. З огляду на паралельне формування в студентів умінь в усіх видах мовленнєвої діяльності, через оволодіння якими виявляється їхня готовність до міжкультурної комунікації, формуємо принцип взаємопов'язаного навчання студентів-сходознавців усіх видів мовленнєвої діяльності, що забезпечують ефективне міжкультурне спілкування.

Висновки. Отже, під час використання методу проєктів з метою формування соціокультурної компетентності студентів-сходознавців ми керувалися такими принципами, як: тісний зв'язку тематики проєкту з професійним життям та потребами студентів-сходознавців; інтеграцію індивідуальної та групової діяльності студентів-сходознавців в роботу із соціокультурними носіями інформації; обумовленості ступеня автономії студентів завданнями кожного з етапів проєкту; взаємопов'язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності, що забезпечують ефективне міжкультурне спілкування. **Перспективою подальшого дослідження** вважаємо створення електронної бази проєктів для студентів-сходознавців Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка в межах програмної тематики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арванітопуло Е. Г. Проектна методика навчання англійської мови на старшому ступені ліцею: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02/Елла Георгіївна Арванітопуло.–К.,2006. – 289 с.
 2. Асадчих О.В., Смовженко Л.Г. Вчимо японську самостійно 自分で学ぶ日本語/Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.–К.: Видавничий дім «КІТ», 2010. – 227 с.
 3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/наук. ред. С. Ю. Ніколаєва.–К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
 4. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык / Н. Ф. Коряковцева. – М.: Аркти, 2002. – 176 с.
 5. Полат Е. Метод проєктів на уроках іноземного мови /

Е. Полат//Иностранные Языки в Школе. –2010.–№2. – С.3–10.
 6. Смовженко Л.Г. Програма курсу «Загальноєвропейський курс англійської мови» (відділення сходознавства, 1 рік навчання). – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016.– 45 с.
 7. Смовженко Л.Г. Програма курсу «Англійська мова та переклад» (відділення сходознавства, 2 рік навчання). – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. – 40 с.
 8. Сорокіна Н.В., Смовженко Л.Г. Технологічні етапи використання мультимедійних навчальних презентацій у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, IV (44), Issue: 92, 2016. – p. 54-57 www.seanewdim.com

REFERENCES

1. Arvanitopulo E.G. The project work of English learning stages: 13.00.02 / Ella Georgievna Arvanitopulo. – K., 2006. – 289 p.
 2. Asadchih O.V., Smovzhenko L.G. Learn Japanese yourself 自分で学ぶ日本語 / – K.: «KIT», 2010. – 227 p.
 3. General European recommendation for languages learning: teaching, learning, testing/S.Y.Nikolayeva. – K.: Lenvit, 2003.– 273 p.
 4. Korakovtseva N.F. Modern methods of organizing individual work in learning foreign languages / N.F. Korakovtseva. – M.: Arkte, 2002. – 176 p.
 5. Polat E. Project work in English classes / Polat E. // Foreign Languages in school. – 2010. –№2. – P. 3–10.

6. Smovzhenko L.G. Course program “General European English Language” (the Oriental Department, 1st year). – K.: «Kyiv University», 2016. – 45 p.
 7. Smovzhenko L.G. Course program “English Language and Translation” (the Oriental Department, 2nd year). – K.: «Kyiv University», 2016. – 40 p.
 8. Sorokina N., Smovzhenko L. Technological stages of using multimedia learning presentations in the process of future philologists’ professional foreign preparation / Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, IV (44), Issue: 92, 2016. – p. 54-57 www.seanewdim.com

The method of projects as the aim of Japanese-students English Sociocultural Competence forming

L. G. Smovzhenko, N. V. Sorokina

Abstract. The article deals with the problem of using the method of projects as the aim of Japanese-students English Sociocultural Competence forming. The examples of classification, types and project work stages are given.

Keywords: project, project work, project types, Japanese-students, projects topics.

Метод проєктів як спосіб формування англійської соціокультурної компетентності студентів-востоковедів

Л. Г. Смовженко, Н. В. Сорокіна

Аннотация. В статье рассматривается метод проєктів як спосіб формування англійської соціокультурної компетентності студентів-востоковедів. Приведены примеры классификации, типологии и этапы проєктной работы.

Ключевые слова: проєкт, проєктная работа, типология проєктів, студенты-востоковеды, тематика проєктів.